

Epigraph

Cupido in huius

Page 37

12 0 b 486 0 8 B b P b (31 0 9 0 0 8 0 0 6)

1857

ԲԱՐՁՐԻ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆԻՄՈՒՆ - Կայսր Ալբենոս քաջանութեան Փերաբանակ Մարտիրոսի Միջամաս մասնակիութեան պահանջանակ է:

Առաջին համարությունը կատարվել է 1920 թվականի մայիսի 1-ին:

ԱՐՄԵՆԻԱ

— Վազոյ Յեն Փերդինանդ. Ապօս արքիուտուբն
իր ամեւսնցն հետ հանդիսիւ Միլան մօռա . բո-
լը քաղաքը զեկըցիկ զարգարաւած էր եւ . ժա-
շովունու անհամուր բազմութիւնը մը փողացները
լիցուած են հանգեսոր տեսնելու համօր : Եղի-
կոնք քաղաքին ամեն կազմը փառաւոր լուսու-
րուեցաւ :

ԳԱՂՂԻԱ

ԱՆԴՐԱՅԻՆ ԿԱՐՈՒՀԸՆ Կայսեր ԾԳԱՎԿԱՐԳԻ
ԹՁ ԱՅԲԲԱՆԴՐ Կայսեր ԾԵԱ ԱՆԱՍՏՈՆԵԼՈՅՆ ՂԱՐԱ
ԵՐԹԱՐԺ Կը ՀԱԱԱԱԱՐԻ : Պարիսի ԱԱՎՐԻՄ Կը
ԽԱՆՈՒ ՃԱՆՆ ԹԷ ԱԱԱԱԿ Կայսրն ամսոյ 24ԲՆ ՆԶՅԱ
ԽԱԿ ԳԱՎՐԻՄԿ Կայսրը 25ԲՆ ԽԵՆ ՔԱՐԱՋՐ ԱՓԽԱՐ
ՀԱՆԻԲ : ԽԵՐԱՊԵԿ ՀԱՌ ՔԱՐԱՋՐԱԳ ԵԿՈՔ Կը ՀԱՅԱ-
ԲԻՆ ԹԷ ԱՌ ԱԵԽԱՄՑԻՒՆՔ ԳԱՎՐԱԿԱԽՈՅ ԽՆԴՐԸ ՄԵ
Խ ԿԱԿ ԵԿԻՇ ԵԿԻՇ ԿԱՎԱՐՄ ԹԷ ԱԿ ԹՁ ԳԱՅՆԱԿԵՐԱ-
ԹԵՆ ՄՐ ԳՆԵՐԱ ՀԱՅԱՐ Հ : — ԸՆԳՆԻ ՐԱՆԿԻՐԱ
ՎԵՐԱ ԺԱՂԲՈՒԵՐԱՆ Եւ ԵՐԵԿ ԿՐԹ ԱԲՇ ԽՆԿԵՐԱ

սկսան պիտութեաց կարգաղքութիւնը կայսր
անձամբ կը լէ և բանակին զարց մ.ջ խօստ հրա
հանդ մը կը պահօրի և ո որեւս ըլցմերդ իշխանն
(Ըստ պահանջման թագուհու անունին) իր երկու որդ
ւոցը հետ ըլցմն պիտօք զայ կը թութիւները
ի վեհական առաջ կը կամ առաջ կը կամ

— Երկաւելեան երկամբու զ-ց ընկերութիւնի
Նախորդոն կայսեր համար մասնաւոր կառքեցաւ
չու մը շնչել առաջ, որն որ պիտիւ հիմոց շի-
նուած կառքերուն մեջ ամենէն կեղծցիցն ու փա-
ռաւորն է: Քայլոր չուն 8 մետրեած իրարու հետ
միացած կառքերէն կը կաղմուի, որոնց մէկը ըհ-
ռերու համար է, երկուրն կայսեր հետ գացազ
մէծամեծաց համար, մասնաւոր կառք մը կիրա-
կոյ սրահ մին է, որից կառք մը պարտէլու, և
ծուխ քաշելու սահմանուած է, մասնաւոր կա-
ռք մը մեջ ներարան մը եւ որիցի մը մեջ բնա-
կութեան սրահը շնչուած է: Թիս կառքերը կա-
սրու հոյն ամիենանց եւ, ամանց բեներան պիտու-
ժառացին: Կառքերուն մէջի կավճի փայտե գեղե-
ցիկ քանդակաւու և ունկեղօծած զարդերով
զարդարուած է:

— Պարիզի գտառաստանը Ամերիկա, Լոսարի Ֆրանսի, Դամբանելյան և ԱՄԱՍԱՐԵՆԳԻ իրենց պայմաններու դաւակցածեան մասնակից մշակութայի պահպանէն:

וילג'ה

ՂՐԱՏԱՎԵՆ ամենու Ծին Հեռագրով կը ծանու-
ցանեն. Եթէ Կելչիքատդի մէջ մեծ խոսքութիւն
մը ծառ եցաւ. ոստիկանութեան զինու պաներին ասի-
պուեցան խոսվածքուրազ վրայ կրակ ընել որսով
շատ մարդղիկ վիրաւորեցան:

— Ապօլէն կայսրը Հնդ կատանի մէջ զըժ-
րախոռութեան սրբառհաղ ընտանիւաց համար ի-
կողնանէ 1000 սդերին և թիկառագաչ զօրաց
կողնանէ 400 սդերին շնորհեց:

— Պայման բարգիրն Աղջկապի հեծկական ապահովութեան գեց ըրտն պատրաստութիւն, ներան վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կատայ : «Վզատակիւն թիւան ծագած ժամանակի Հեծկաստանի մէջ 40,000 երապական զօրք կը դանուեր, որնց միջն կեսը պենիսուրցի և մաս միասույթն զաւաներան մէջ կը գտնուեին, առ որ համար է որ առ ուշկաւթիւն զգուր տղուա-

տամբուց ոնչածոր բացմութեան գեմ պելըր. մեն
զ ժուարութիւն ունեցու: Ասկայն Հնդկաստանի
կա ավագն անմիջապէս ամեն կողմանէ և գործա-

կու զգրեիրը կայիշադայի մէջ կենդրուացուց, Ալյոնի զօրաց մէկ մասը, Պարիխափութ զօրքը, ձենաստան խրկուած զնդերուն շատերը նշյալ քաղաքը կանչուեցան. Եւ Բարեկյուց հառանդանը նաւասորմիզ մը իրկուեցա, որ համակացը գնդերն ալ Հնդկաստան բերէ. Խօնովէ Մատարսի, Պահպայի և ուրիշ զանազան Հնդկաց քաղաքներուն զօրքը կայիշադա բերուեցան: Առողջեց զաւ Ըստ վիճայի մէջ ալ առաստիւթ թիւնը շատ զարդէն. Եւ վանձի մէջ եղող առկայութաց պահութեան համելու համար ազգու կորզադրութիւններ եղան: Յունիսի 27-ին հնդկադիր խոռոչ թիւններ ծովագուն լուրը ծանոց, Եւ Յունիսի 15-ին սկսուն զօրաց գնդերը գեկ ի սպառերուզմին անկը ճամփայ երիբ: Վիսյն մէկ օրուան մէջ 6 նաւ զօրքով լցուն նաւեր կայիշադա նաւարկեցին: Յունիսի մէջ խրկուած նաւերուն թիւը 29ի հասաւ որոնք 9000 զօրք Հնդկաստան ապրին: Յաջորդ ամիսը գործունէութիւնը դրեթէ կրկնապատճիկ եղաւ, Եւ 15,000 զօրքէն անելի ճամփայ դրուեցան: Յունիսի մէջ զանող 29 նաւերուն մէջ մինչու մէկ շոգենու կար, իսկ Օգոստոսին շատը 28 նաւերն 17 ժողովուն են:

— Անդկական ապստամբութիւնը զես իր առաջին վիճակին մէջ է: Ընդ զիացիք իրենց ըըն-
ած գլուխութ պահելու կը շնորհ, իսկ Անդիկ-
ները 8ԵՎին կ'ամրացնեն և. ձեռութիւնն անցած
առ բորբոքները մէծ անգիտութեամբ կը սպաննեն:
Տելիքն զատ ապստամբք երկու դժբանոր տեղեր
ալ բունած են և. ամրացնելու կ'աշխատին, այս
ինքն ոիբեարին և. Լուգնովը. տոաջնոնը Կանա-
Սուհրունի բնակութեան տեղի է, որն որ Պատե-
րութիք. մէջ անդդիական կանոնքն ու տղաքը շար-
դելին եաքը 20,000 զարդով հօն քաջուեցաւ եւ
և պատմեշերով ամրացաւ: Լուգնոնի մէջ Ուափ-
թագուուրութեան ապստամբ. զաքը կ'ըստ է,
որնոր թիւը 15—20,000 կը համարուի:

Պատմութիւն Անդրացոյ Հարգուելուն վրաց
տիկնուածն Անդրացոյ մը Շատերեալ անզեկութիւնները
կու տայ: Խառըին մէջ ապստաբրութիւնն Յու-
նիսի հին սկսաւ Կամս Ասքոյ առար լուրին առա-
ծին ուես իր վնդովին և Ն թեղանօթովին Տառպար-
ելու և ապստաբրայ Հին միանալով անոնց հրա-

մանաժողութիւնն առաւ։ Արիշ քանի մը տեղ զերէն ալ շատ թեամեծ թնդանօֆներ բերել ուուաւ ևս սկսաւ Աւէլերս զօրապետն ամբացուց ցած զօրանոցը կ'նգակոծել, որն որ իր ողպտիկ թնդանօֆներովը չկրցաւ թշնամուշն վնաս ՄՇ-նել։ Առաջին 14 պուան մէջ Անդղիացւոց երեք մասին մէկը ջարդուեցան, ուկայն Ա. իշխան ասով չվհատեցաւ, ոյլ քանի մ'անգամ զօրանոցէն դուրս յարձակելով՝ ապատամենեւը լրուեց, և հետեւ իր քովի այնշափ կանաց ևւ ալց բաղնաթիւն շետչար, կրնար դիւրաւ թշնամին ճշկել ևւ ապահով տեղ մը քաշուիլ։ Յունիսի 20ին զօրանոցն մէջ միայն 2 օրուան պաշտօն մնացած եւ ջուրը բույրովին լմնցած էր։ Նշանդէս սաղմամիւնքը լինենալու մաս էր։ Եւ որպէս 200 հոդի առնազ զօրանոցին մէջ 600 հոդի լեցուած էին եւ մեռելներն անթալ կը կենացին, զօրաց մէջ տաստիկ հիւանդութիւն մ'ինկաւ եւ քիշ ժամանակուան մէջ շատերը մնան։ Ամսոյն 25ին ուղեց Աւէլերս նար փորձ մ'ալ ընել եւ թշնամոյն վարչութակելով՝ քիչ մը պաշար ձեռք ձեռի, սակայն հնդիկներն իրենց բաղնաթեամբ անդղիացւոց մէծ մասը շարդիկցին, զօրապետն ալ մահացու վերը մ'առա ևւ ես քաշուելու ստիպուեցաւ։ Ասոր վայ նաև Սահմանին պատգամառութիւնցին եւ աստղորիւցին որ զօրանոցին մէջ զօրըն եւ կանցք ևւ քաշուին, զորն որ ապրատամբ իշխանը սիրով յանձն առաւ եւ հրաման ուուաւ որ զանոնք իրելք նաև ակներու մէջ գնեն ու գետին վայցին Ալլոհաւուս տանին։ Բայց հազիւ թէ նաւազները ճամբար ելած էին, հրամացեց որ սննդյ վրայ թնդանօֆներէն կրակ ընեն, որով սննդյ մէծ մասն ընկըզեցան ևւ մէջի մարդիկը գետը թափեցան։ Խոկ ազատաց նաւազները Հնդիկներ ճիսուորոց ձեռքն ինկան որոնք մէջի մարդիկը ջարդեցին ու գետը նետեցին։ Միայն մէկ նաւակ մը կարող եղաւ ողթիւլ բոյց եալն ան ալ ապրատամբոց ձեռքն ինկաւ եւ յաղթանակառ կանքառը բերաւեցաւ, որ ամէն ազք սրէ մասն, իսկ կանցք ու ալպար իրրեւ գերի պահուցան։

トヨタ車両

Առօս, ի լեպոեմքերի: Այսօր Ա-Քահնայա-
ողեան իւ Տարբարդութենէն եւ զարձաւ իւ քար-
քիս ժողովոցէն մեծ հանդիսիւ եւ ուրախու-
թեամբ ընդունելցու:

— Ἰεωνικούς μαθητές μωράσαις ιακώβων πρεσβυτέρων
θεωρητορίδιν οὐδικαστήν Λαζαρό τρίκοπον την παραγγελίαν
ορθόν ορ., οὗτοι ψάχνουσιν την παραγγελίαν την προστασίαν
καταγγελεῖσθαι την παραγγελίαν την προστασίαν την προστασίαν
την προστασίαν την προστασίαν την προστασίαν την προστασίαν την προστασίαν

— Կաղբեական լրագիրը կը ծանուցանն ունէ
առ օքերս Մատենինի կրօնաւորի զգեստավ Նիցա-
եկեր եւ քանի մ'օր կենալին եաքը դեղ ի ձե-
ռավա ճուրից ելիք է: Ասութիւնութիւնն իր եր-
թալին խոքն իմացեր է անոր գալուսաց: Վե-
րեւոց թէ Խալական ապահովամբովենու պլուսիր
գարձեալ յև լավափառութիւն մը համելու միաբ ո-
նի, եւ առ պատճուռաւ առ ճամփորդ ովթիւնը կընէ

ԱՌԵՎԱԿԱՆ

ԲՆԵՄՔ ՊՐՊՈՒՐԿ, Ա ԱՆՎՈՒՆԻՑԻ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՐԵԿ ԹԱՅՄԱ
ՓԱՄ ԿԱՍՏՐ ԱՆԴՐԱՋԱԼ Ի ՀՅԱՆԻՆ ՀԻՄ ԳԼՈՒ Դ
ԳԵՐԱՆԻՆԻ ՀԱՄԱՐԾԱ ԿԱՍՏՐ Ի ՀԱՅԱ ՆՎՐԱՊ ՇՐՋԱ ԽԱՅ
ԽՎԼ ԿԱՍՏՐ Ա ԱՐՃԱ ՀԱՄԱԾ Խ ՔԻՆ ԱՐ ԺԱՅԱ
ՆՈՒ ԿԵՆԱԾԻՆ ԵՎՐԸ ՏԱՄԻՐ ԳԻՎ Ի ՊԵՐՋԻՆ ՀԱ
ՇՈՒՆԱԿԱԾ է :

— Կակասն թեպրուսութէ հասած լիերը կը
ծանուցանն թէ Տաղմտանի կողմերը Առաք քանի
մը Նոր լերգիւ շնչեր եւ գեղ ի Զերբեղներուն
Երկիրն յառաջացեր են։ Համեմա շատ զանցեր
եւ աս շնչերն արդելու և Նոյն կողմերուն բնա-
կչքը երկիրն ուրիշ կողմերը առնիւ, բայց չէ
կրցեր յաջողունեւ։

ՊԱՏԱՆՔԱՆ ՑԵՐՈՒԹԻՒՆ

կուտանսեառավալս, օ Արքամեիքերի: Կազ-
զայի եւ Առաջ գեսպաններն իրենց զինուշնալը
նորէն գետպանուածց վաս գրին Անշիտ փաշան
թանովնամին նոր հրդին գաշերիցով վեճնէն հրա-
ժարեցաւ, որուն աեղ կուռաւ մոշան անցաւ: —
Պարսիկներն Հերազդ պարսիկնեւ գեղի ի Գեհ-
րան ճամայ երան: Երենց հրեւէն ևորր քաշը բն-
իշխաններուն մեջ կուր մը ծագեցաւ եւ նշն-
պատճառաւ պարսիկ զարադան նորէն եւս կան-
չչեցաւ: Բայց անիկայ իր ճամփան շարունակեց:
— Մոլուսիայի հշխանը Օգոստոսի 25ին յայ-
տարաբութիւն մը Համեց՝ որով կա ավարութեան
ուղարկնեաներուն կը ծանուցանի թէ մ. Համառ-
ուութանն իր դաշնակցաց բազմանիքն համաձայն
յառաջուան ընտրութիւններն ուղեւացաւ, եւ կը
հրամայէ որ մինչեւ 15 օր նոր ընտրութիւններ
ընելու սկսին:

— Պերումէն կը գրեն: Տիւրքիներն Օգոս-
տոսի 10ին ասկէ Դամասկոս դաշող թղթասարը
բանեցին եւ, իր տարած ստանիները կողղովունցին:
Աս զործուլութեան ժամանակ թղթասարներուն
կրկուքը ժանր միրաւորուեցան: Կողղովուած ստա-
կին զումըը 182,000 օսմաններն գայէեան է,
որոնց 100,000ը աերութեան, իսկ մացածն ա-
ռանձնականաց կը մըրբերի: Տիւրքիներուն կմիրն
հոստեղաց հոմարակապն (աւքսուրու) ժանցը որ
առնուած ստակը տէրութեան իրեն անհյան

Ա Ր Ա Ջ Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ք
ՀԱՅ ՔԱՂ ԽԵ Զ Ա Ր
Ա Ր Բ Ա Ր Ք Ա Ր Գ Ո Ւ Ք Ք Վ Ա Ր
Պ Ա Տ Ա Ր Ա Ր Ա Ր Ա Ր

Արքային ատեն անոր շաբաթան ձայները լսեցի. առեն բապէն Բնձի դար մը կու զար. վերջապէս իր ձեռքը կոնակին վրայ զդացի նոյն փայտինին շիշ մը չոր բերածո դրաւ. Ես դժվագացին ըմբեղիքին Բնձի սրաւածուած բերակրութիւնը միայն անձնակ կրնոն ըմբուն օրնիքու ու իմ կրած հարաւա կրած էն. միայն անոնք կը նուն զդացած զուարձութիւնու իմանալ. Դարաւաւքից մ'անցնելին ետեւ չւգոստ զրապանէն չըրահաւած դեանախնձոր հանեց, լըրոնք սոսափի ախորդտիզվ բափեցի. նույ. բարդութով մը լցու ոյ բերած եր, առ կենդանապար ճառագայթին տեսին Բնձի կերակրին եւ ջրին չափ սփռափ պատճուեց. Կաէն եաբը մեծ անշամբեր բութեամի սկսայ նուռն վրայ պատճուներին ու բարեկամին այնչութ ժամանակ քով չմատենալ լուն պատճառն հարցունել:

Աւել, թշուկո որ Ֆիզգ մակաբերած էի, Աւագաստ ժամացոյցն Բնձի թռող տողին Ժամ մ'նաբը Ճամքայ ելու էր, մինչև Եղյն ժամանակն արդէն երեք օր էր որ ես իմ խաւարին ընակաբան մասն էի, աս երեք օրերը նաև ին մէջ այնչափ շտագործք կար որ բարեկամն չէր կրնուր տառնց իմ թաքրուուր խնացուելու բովու կայ: Արդ որ վերջուկն ամիեն մը զտած էր, բնձի իմ այլ առողջ բարձրացաւ տեղեկացաւ, ուստի հետեւ եալ երեք օրերը վասա հոգ չէր ըրած. ի վերաց այսր ամենաշին միշտ նոր տորին մը վնասած էր գարձեալ բովագալու, և հայի շարուրդ կամ եղած էր:

մացրենել, որպէս զի զիս իմ՝ թագավորութեան հանէ,
բայց գետ շանգակ դէղին շատ մօտ է հնաը, եւ բա-
րեկամն նուռարդեամբ խոռոքիքն յայսանի իմացած
եր որ եթէ իմ նաւին մէջը գտնուելիք յայսնուու-
լու ըլլաց, անիփկաց նաւը ցամաք պիտո՞որ մօտեցրեն,
և զիս դաւրս պիտո՞որ հանէ: Ըս որպարգան մօտ-
ելուը և միանցուանցն զիտաւուով որ նզնէ ժա-
մանակը բանի մը հարկաւորութիւն չունիօ, եւ
Եթէ շան մը պականելու ըլլաց կընամ իր խորց-
գոյ և իրեն ծանուցանեմ, սախո՞ զանի աւելիք

յարմար ժամանակի մը կը թողու Հազիւ իր վեց-
շն տեսութեան շրբորդ օքը կարող Կըլլու առ
բանս կուտաբել. բայց հեար ոչ չուր եւ ոչ կե-
րակար կը բերէ. որովհետեւ կ'ազդը զիս եր
խոցը կանչել եւ հան առեն հարկաւոր բաները
տայ: Բայց իր եկած առենն ևս խորունկ քու,
մնած էի եւ բարձրաձայն կը խորդացի: առ քունն
ըստ իմ՝ հաշուսի երեք անշամ 24 ժամ առ առած
ովտո՞ր պլաց, որուն պատճառը տե՛ղոյն թաճճը
որեն զատ, հան գտնուող ձկան ճարպին հոտե-
լը: Աւգոստ նախ ցած ձայնով քանի մ'անդամ
զիս կը կանչէ, եւ երբ որ պատասխան շանուրը
իցին գուը զայելով աւելի զօրաւոր ձայն կու-
տայ, բայց դարձեալ պատուխան տուող չըլլար:
Եսոր վայ տարկալուսի մեջ կ'իյնաց, ան խուռա-
կութեան մեջն անցնելով մինչեւ քովը հանե-
լու շատ ժամանակ հարկաւոր էր, և նոյն միջու-
ցին կրնար նաւազեալ զինքը կանչել, վասն զի
ամեն բազէ զրել տալու հարկաւորութիւն ուներ
որն որ Աւգոստին պաշտօնն էր: Խորդալուս ձայ-
նէն համազուելով որ բնոյ մեջ եմ, կորոշէ նո-
րէն ես դաւանալ եւ որիշ աւելի յարմար ժա-
մանակ մի քափ զայս փորձ փորձել: Այս մաս-
ման մեջ եղած առեն ականչն անտովոր ձայն մը
կու գայ, շուտ մը ծակին դռնէն վեր կ'իրէ, զա-
նիկաց զգուշութեամբ կը դոցէ, և հազիւ թէ
իցին գուը կը բանայ, դիմացէն իր վաս առըր-
ժամանակ մը կը պարզուի եւ ձեռքի հարուած մը
զինքը զետինը կը ձգէ, ու զօրաւոր բայցուկ մը
զինքի այնուեւ կը բանէ որ անշէն չիկնար շար-
ժիլ. բայց կարող Կըլլու ամեն իւ մատն Եղած-
ները աեւնել:

Եր հայրը ձեռութեներն ու ստուգները կապուած են, զիմիմացը սանդուխի մը վրայ հաստատուած էր, ճոկատին վրայ մեծ վելք մ'ուներ, ու ոկից ուժին չեղեղի պէս կը վազըր, ամեննեւնն այս չեղ հաներ ու մահուան մաս կ'երեւար: Իր բաժի կեցած էր նաև ուն նաև աղասիուն եւ, զիւական հանդարտութեամբ, մ'անօր զբանը կը վնասուի եւ գասած բանները կը յախշատիւր: Նաև աստիճաներէն և օմքը հսկի որոնց մէջ խոհակերութեան որոշուած մարող աւելանորիթ մ'այ կար, ապաշտնակալաց խցերուն մէջ զէնք կը միասակին, եւ շուտով անոնցն մէծ բազմութիւն մը ձեւք ձեղեցին: Ասկէ եւ այս աւազանինը նաև ուն ծած կն իրան, եւ զիւազուս այլ, որուն ձեռութենելու ետևեն կապահէին, իրենց հնա հոն տարին: Հոն համբորդաց բնակարանին սանդուխին դրախը կ'եցան, ամենուն ձեռքը մէջմէկ տապար, եւ վար պուազին: Ան վարը զանաւունիր, ամենքնիդ այ շուտով մէկի մէկիկ վեր պէտք էր գալ, լսեցիր, Խրիստուակն եւ ոչ մէկն համարձակեցաւ վեր գալ: Վերջանուեանդ զիանացի մ'երեւացաւ, որն որ իրրեւ աշակերտ նաև մասած էր, իսկզք զառնապէս կու լար ու նաւազապետին կ'աղաքէր որ իր կննացը ինայէ Ասոր պատասխանն իր զիւխն առարկի հարուած մ'եղաւ: Առաջ ճիկ մը հանելու թշուառ պատանին գետինը տաղալեցաւ, խոհակերը պինդ պզսիկ տղու մը պէս բոնեց վեր վերցուց եւ ծագուն ամբոնիքուն մէջ նետոց: Ալորը զամուսաց համբորդները հարաւածին եւ պատանցն իննուրուն ձայնը յացանի լսեցին, եւ այ եւ ոչ մէկի կ'ուզէր ծածկին վրայ ելլել: Էրը որ ամէն խոտառ ու սպառնապէտ պզսաւ մը չպատառ, տպատաճի նաև աստիճաներէն մէկն առաջընկեց որ զանոնք միուն իրենց տեղին ելլելու սահման: Ան ատեն վարդ զանուսպներն սկսան միարան վեր վազել, եւ պիտի կ'երեւար որ նաև լուսէն հաւատարից մարդիկներուն ձեւք սիմուր անցնի:

Ասկցին առաստաբներն աճապարեցին ու ամ-
դոխին գուսր գոցեցին, և հաջի Յ Հոգի կա-
րու Եղան Նաևոն Տանէին Էլլէ, ասուր իրենց
քիշորութեան և զենք շռնենարձուն պատճա-
ռու, չեն կրնար ապատամբաց զեմ զնել. Նու-
նուազապեան իրենց մեծամեծ խոսուամենիք ըստ
և քաղցրութեամբ խօսելով ապահովաց ոք ա-
մեն, ին իրենց լինու մը շրմէր, անուազակցու ներ-

սիները խարելու և իրենց թարսացեն գույք
հանելու համար, որի որ իրաք ալ յաջողեցաւ:
Վասն զի Ներսը մասցանելը ձայն ուսին թէ ա-
մենեւն գէմ զնելու փորձ չեն ընելու, ոյտ կու-
զն անձնատուր ըլլալ ու չնազանդիլ: Անկիկ
մէկիկ սկսու վեր ելել, բայց ապատամբը, բնշպես
առաջն և ելլովներուն ըրած էին, անոնց Յեռուը-
նը կը հատկէն ու գետաբնը կը նետէն: այսպե-
սով 27 հօգի որոնք ապատամբաւթեան մասնա-
կից չէին եղած՝ նուաճուեցն: Տոհէ Եռոք զար-
հորելի տեսարան մը սկսու: Կապուած նաւորդ-
ները նաևն ծայրը ապառուեցան, հոն սեւ խոհա-
կերը տարարով մէկիկ մէկիկ անոնց գլուխնե-
րը ձեղքեց և կիսամետ ծով նետէց: Աս կերպով
22 հօգի սպաննուեցան: Աւգոստ այ նոքը վիճ-
քը կորսուած կը համարէր, և ամեն բողէ կը
սպասէր որ կարգն իրեն սիխո՞ր գայ: բայց շա-
րագործները կամ յոդնելով եւ կամ ըրած շար-
դիրնեն բաւակրն համարելով՝ բարեկամէս զատ-
չըս հօգւոյ ալ ննապեցն: Կայն ժամանակը նա-
ազապեաը կայտա մը շաբարողի վեր բերել առաւ-
և ապատամբ նուառուիք սկսոն կերպ խում մ'ը-
նել որն որ մինչեւ արեւուն մանելը տեսէց: Ա-
ղէկ մը գլուխնեն տաքնալին ետեւ մատղրու-
թիւննին նորէն իրենց մօտ պառկող կալանաւոր-
ներուն վայոց գարձուցն, որոնք իրենց ամէն խօս-
քերը յայտնի կը լսէն: Կերպեայ թէ շարագործ-
ներէն մէկրան մն ընդունվոքը չափեն աւելի խմբով՝
քիչ, մը մեղմացած էին: ասոնք կըսէն թէ մաս-
չան կալանաւորներն ազատ թող տալու է հիմ-
յանն անուն ապատամբութեան մասնակից ըլ-
լու: Բայց սեւ խոհակերն որն որ ստոյգ գեւ մըն-
էր և նաւուն մէջ նաւազապեան չափ աղցե-
ցութիւն ուներ, պայտինի տաշխարհութիւն մը եւ-
ու ուղեց լսել, այ տապատ մ'առան ուր եղաւ:
որ իր գահի պոշտուեր յառաջ տանի: Բարե-
րախտութեանի պահապի արբան էր որ հայի: ուս-
քի վայ կինոր կինու, և պալէս ծիրք բեդիր-
անուամբ նաւառուին պիքը կարող եղաւ դիւրու-
պրելուի: Աս ծիրք բեդիր նաւառուը Հնդկի
կոտ մ'որդի էր, Աւրարդաս լսուած ցեղն
որն որ Միտորի գետին բլիբած տեղիւը կը ընա-
կի: Իր հայրը մաշխակի վաճառական էր եւ Հնդկաց
ամէն վաճառատիւնները պարտած էր: Խակ լի-
քը թեգերս այնպիսի վայրենի աեաք մ'ունէր որ
իրեն նման մարդ մ'ուննեն մն տեսած չէի: Հա-
սակն եւ ոչ հնդկ ունաւափի կար, բայց արտա-
քայ կարգի հուժկու եւ դորւուր էր. դիմաւորա-
րը ձեռուլներն ունչափ մէծ էին որ մարդու
ձեռք ըլլուննին ամենիւնի չըր իմացուեիր. բազուկ-
ներն եւ ազգուները զարմանափ մէւով մը նուած
էին: Նաեւ իր գլուխը արտաքս կարգի սկսէ-
մեւ մ'ունէր, սաստիկ հաստ եւ գրեթէ բօլոր-
վին լիրկ էր, ասոք համար ալ միշո կեզծամ մը
կը կրէր, որն որ հասարակօրէն անամազ մը, շատ
անդամ շատ եւ արջու մորթի կոռու մը շինուած-
էր. ասով իր գէտիրն վայրենութիւնն աւելի եւս-
կը սաստիկանը: Ենթան պահապի մեծ էր որ զրե-
թէ երկու ականջներուն կը գոյչէր. բայց առօ-
հակառակ շրմունքը սաստիկ բազուկ ու նույ էին,
և չէին կրնաք իր քրշածեւ ակռաները ծուծէւ-
նը ուժին ու զօրութեան, եւ իր կատաղրութեան
վայ հանդունքեցի նաւառուիք զարմանափ պա-
տութիւններ կը պատճէն: Տայց Մկրտչուուի, մէջ
շատ անգամ իրեն հետ կատակ կընէին: Աս մար-
դուն պահապի մանրամասն սարադրութիւնն ընկելս
անոր համար է որ նոքը թեղուէտ եւ պատպուստ
պահենինի երեւայթ ունէր, իմ բարեկամի
աղառութիւնն պատճառ եղաւ, եւ աս պատճ-
թեան ընթացքին մէջ շատ անգամ ասիթ ոիխով
ունենամ իր լուսաներն միշերու:

Երկայն կոռուէ ու մէջերէ եօդը մէրքապէս
ազգաւայշը միաբանեցան որ մեացած կալանաւոր-
ները ճակուէի մը մը իշխցնեն և. բաղդին թող-
տան. միայն ԱՇ զուս աս հարդագրութենին. զուր-
պիսոր մնար, վասն զի թեղերո իր ընկերներուն
ծանուց որ կ'ուցէ լոնիկոյ իրեւ իր քարու.

շարք գործածել։ Աս որոշման վեցոց նաւապատճեալը
վարի խցերն իջաւ որպէս զի տեսնե թէ արդեօք
քանի անորդ նաւապեալը գես ողջ է թէ չէ։ Հայ
մէկրութը մէկանեց վեր եկան։ նաւապեալը մն.
ուելի գցի մ'անեկը, բայց քիչ մը զարութեան
առաջած էր։ Տկար ձայնով մ'ապատամբաց հետ
սկսաւ խօսիլ եւ աղաջեց որ վենքը պղափի մն.
կուկի մը մէջ համին եւ ալեաց բռնութեան շնաւ-
ուն, այս իրենց տպառամբութիւնը մէկի թողուն
և տնկածը կը մունամ, կ'ասէք, զննել մասաւոր
տեղ մը ցամաք կը հանեմ եւ զննել ամենեւթե
զաւաստանի չեմ մասներ։ Կրնոր առ խօսքից
հսկին առ զօտցել։ Ամքագործներին երկուոք իւ
թեւերեն բռնիցին ու պղափի նաւապին մէջ նե-
տիցին որն որ արդեն ծով ձգուած էր։ Կառուն
վեց գանուող շրու կապեալիներուն որ կապերը
քակեցին եւ հրամայեցին որ անշապաղ նաւապի
իջնան, զորն որ անոնք առանց ընդդիմութեան եւ
առանց բառ մը խօսելու ի գործ զրբին։ Աւզու-
գես իր ինեց պլամակին մէջ մնու։ թէպէս
եւ ոսատիկ կաղաքէր որ վերցին սնգամ մ'ալ
հօրք փաթթուելու թող տան, բայց մահկ ընուզ
շար։ Մակչսէր դրուած զժբախտներուն քանի
մը նաւու պարսիմատ եւ սափոր մը ջուր նեան-
ցին, սակայն ոչ կայմ, ոչ թէիակ եւ ոչ աշ ա-
ռաջասա ոք առեն, եւ այնպէս զիրենք իրենց
բախտին թող տան։ Ես միջցիս զիշերը վաս-
հանու։ անզարդու երկնից վեցոց ոչ լուսնին եւ ոչ
պղափի ասող մը կը ունենաւէր։ թէպէտ եւ հրայ-
սաստիկ չէր, սակայն ծովուն այիբները մնե շարժ-
ման մէջ եին։ նաւապի քանի մը բռուկ ետքն ար-
շէր ահմանուէր։ թէպէտ եւ առ սառապելոց ա-
զառաւթեան շաս քիչ յցս կրնոր ըլլալ, սա-
կայն Եւ զուս առ յառաջ մնք վենքը կը միա-
թարէր որ դոցէ հովի և աղիքները զմակշնի-
գէս ի ցամաք կը տանին, և կամ նու մը ժա-
մանակին զիրենքը կը ունեն ու կ'ազատէ։

Ասկէ երգի ամեն առագաստները պարզեցին
եւ նաև սկսաւ դէպ ի արեւմտեան հարա. յա-
ռաջ երթալ. ապստամբոց միտրը ծավահէնա-
թիւն ընել էր, եւ որշափ որ Աւգոստ իրեն-
խօսքերէն իմացաւ; Կուղէն Բորդ Սիքոցէն զա-
ցող նաւու մը վրայ յարձակիլ ու կողպատել
Եւ Աղոստին վրայ մատգրութիւն ընտալ չկրո-
իր կաղերը քակունցան եւ սկսու նաւուն մէջ
աղատ պարտի. Մանաւունդ թէ Տիբր Աւելին-
իրէն մասնաւոր մէր մը կը ցացըներ, եւ իրեւ
հետ առանձին ընտանութիւնու մը՝ որշափ որ ի-
վայրինուումիւնը թող կու տար, կը վայուեր: Կան-
քանի մ'առինի մէջ գիրքը խոհակերին կառաջու-
թիւն դէմ պաշտպանած էր: Ի վերայ պար ա-
մենցնի իր միջակը միշտ ժամանգաւոր ու գժուա-
րին էր. տպառանձիք գրեմիէ շարունակ արդա-
էնն, եւ իրէնց բարի պիտառութիւնն վրայ ամե-
նելին չէր կրնար վատահուի: Բայց աս միջակը
մէջ ըլլալով ալ բարեկամն զիս երբեք մարք
հանած չէր, այլ միշտ առիմ մը կը վնառէր քով
զալու. քոնի մ'անդամ' ալ ողած էր իմ պա-
հուած ըլլալու յոյանել որ զիս գննէ ծարաւէ
մենիւն ապօտէ: Ալրաստէս ապստամբութիւն-
երբորդ օրն երբ որ սասոսիկ հովի մը պատճառա-
նաւավարը առագաստները վար առնելու զբուր-
էնն, Ազգուս կարազ կը լայ առանց իմացուե-
լու իր խոցն երթալ, բայց մեծ ցաւով կը աես-
նէ որ խոռվարը զանիկոց ամեն անսակ բնուե-
րավ լիցուցած էնն. նաեւ նաւուն վրայ գտնուա-
մեծ շղթան հան բերած եւ ըստ ամենայնի ա-
տեղայն վոս դրու էնն, ուր որ մնափ գալո-
ծուին դուռը կը գտնուէր, բարեկամն զօրու-
թիւնն առ արդեւը վերցընելու չէր բաւեր, ուս-
տի յուսուհասած նորէն ետ կը գտնուց ու նա-
ւուն ծածկը կ'ելլէ: Հան խափշիկ խոհակերը զինը-
կը գիմառքէ, գոտին կը բանէ, ու կը հարցըն-
թէ խցին մէջ մնչ ըրաւ, եւ կուգէր զինքը հո-
նուակէ լոց Տիբր Անդերս վրայ կը հասնի ա-
մեգամ ալ իր կեանքը կ'աղատէ: Անկայի խոռ-
վարը իր ձեռութերն ու ուսուները կը կառվ

եւ. կը տանին նաւալվարաց բնակարանը պատին փրց
հոսուատուած անկողնոց մը մէջ կը զնեն. հրա-
մայելով որ անկէ չչարդի միջին որ նուը նու-
ըլլաշն չգադրի: Տիքք թեղիւրին ու բանա ար-
գելիլու համար ըրած ամեն զնկն անօգուտ ԿՐԱՍ:

Նոր որ խոհակիլոն ահադին սպառնալիքներով
Վեգոստին քոմին կը հեռանայ, բարեկամն չը-
գիտեր ինչ լնէ, և գարձեալ միոքը կը զնէ որ
իմ ծածկուած ըլլալս յայտնէ, վասն զի սուցզ
կը համարեր որ ևս ծարաւին հազին մէկ երկու
որ ալ կրնամ գիմանայ, բայց յանկարե միոցն
ուրիշ խորհուրդ մը կու դոյ, ոյսինքն մյու կու-
նենայ որ զոյցի կարելի է իմ քով գալու ու-
րիշ ճանքայ մը զանել, որովհետեւ իր գը-
նուած տեղու նաև նու մէկ բանանոցին քանի էր: Ամեն
բանէ յատաջ փրոձեց ձեռութները շղթայէն ա-
ղատել, որն որ առանց մէկ գիտութեան յա-
նակեցաւ, վասն զի հասու բազուկներու համար
շնորած էր, իսկ իրենները բարակ ու նիշար էին.
աջ ձեռքը շուտով աղատեց, անով կարող եղաւ
միւս ձեռքն եւ, ոսքին կոտոր ալ քակել. փոր-
ձելով տեսաւ, որ խցին պատէն տախտակ մը հա-
նելը եւ ան եակէն ինձի կալը շատ գժուար պիտ'
որ չըլլայ: Դեռ առ գործքին զարդած ժամանակի
մարգու, մոռնածայն լուց եւ հազի. կրցաւ աճա-
պարել, ու շղթան նորէն ձեռութներուն անցընել-
նէազը նիքք թեղիւրն էր որուն ետեւէն պագրն
ալ կու զար. Աւգոստ աս անասունն իմ նա-
մանելէն հազը ներս առած էր, որտես զի ինձի
յանկարինուին ուրախութիւն մը պատճուէ, ու-
որուստմութեան ելլելէն վեր խեղճ շունը տեղ
մը փակուած կը կենար, մինչւ որ բեղդերու զինքն
աղատեց ու բարեկամն քովս բերաւ: Ապրենի
նաւախարն աս իրիկուն արտաքը կարդի բարե-
կամական վարձնութ մը կը ցուցնէի: Աւգոստին
համար աղած մին կտոր մը, դեանախնձոր եւ սա-
փոր մը զոյք բերած էր, և խոստացաւ որ եր-
կորդ օրն առելիք աղեկ կերակար կը բերէ: Հա-
զիւ թէ նաւախարն անիէ հնուացաւ Վեգոստ
քովս ունեցած կորոցավոր վրդն որ բարեկամնաւ-
թեամբ ապստամբք իրմէ առած շնին, սկսաւ ափա-
տակն հանելու աշխատանիւ. բոլոր որիշերը կրնար
հանգիստ իր գործքն յառաջ տանիլ, վասն զի
նաւախար իրենց առաջին բնակարանն ամենեւին
ուր չին կոներ, պղը պաշտօնակայաց խուցն ի-
րենիք վերելք կերութումի եւ ուրախութեան տուած-
էին, և հազիւ վերջին հարկա որութեան ատեն
առագաստենին ու շենք էր հոգային:

卷之三

፭. በዚህ

Ա. ապրիլին հցուրութեան մայրազարքը կը-
նչի դարիվէն եօքն և բոլորի ամենէն գ. դ. զ. ց. ց. կ.
և. երեսէի քաջարն համարուիլ, որն որ դանուբ
գետին և Ա. Բ. գետակին քաջ դաշտաձեւ գետ-
նի մը վրայ կը տարածուի: Խուն հին քաջարը
որն որ ամրաց քաղքին կենդրանն է բարձր պա-
տով և խորունկ ու լայն փառով մը շըջառա-
տուած է, որուն բոլորակին ընդարձակ դաշտ մը
կը պատէ, գեղացիկ ծառուղիներով (այժ) և մար-
գերով զարդարուած որոնք ժողովրդեան զինաւոր
զբանաց տեղին են: Հաս է նաև ան ընդպա-
ձակ զինուորական կրթեամեան հայոցարեն ուր
20,000 զարք համարձակ իրենց կրթութիւնները
կընան ընէլ: Այէննու զբութէ կատարեալ կրո-
ջեւ մ. անի որուն կենդրոնը կը զանուի և. Սահ-
մանուի մայր եկեղեցին ու բան քաջարն եւ իր
ՅԱ արուորձանները զանիլոյ կը շըջապատճ: Դա-
նուք գետին մէկ պատիկ Ֆրեզը ներքին քայլքին
անմիջապէս քովին անցներով Ահարութչատ և
Նէկէրցայլ արուորձանները բազրովին մէկէ կը
բաժնէ եւ մէկ կզցի մը կը կոցէ: Քաղքին ըը-
լուծ սորուութիւնը երկք աշխարհական մէր-

Նեն աւելի է և 9000էն աւելի ունեն կը բարձր
գոյիք, պանք մասնաւոր ներքին քաղցրին մեջ
շատ բարձր՝ Հասարակօրեն 4—5 և երեսի մին-
չեւ 6 դրամիկան (Դաշ) ունեն: Աս աներէն մեկ-
քանին իրենց մածութեամբ պղպիկ քաղցր մը
կը նմանին. Բնշաւէ քաղցրաց ոչ չի անդամացն
վարձու, առնեն որն որ 10 բակ և 212 բնակու-
րան (առջեւ) և մըն 1200էն աւելի մարդիկ կը
կը բնակին. առոր նման է նաև Ծգարեմներին
առնեն: Այսինայի բնակչաց թիւն անդադար շատ-
նայր քրայ են և հիմաց կես միլիոնն անցած են.
Միայն մերօն 0 ապրուան մը 100,000 չափ
աւելցան:

Պաղպին մէջն անցնող Գանեսը քրզին վկա
ն կամ ըջ շնուռած են. բայց տանց մէջ ճար-
տարապետ ժեկան կողմանէ գեղցիկ միայն նոր
մարտարանի քայլ շնուռած համարդիւնաւոր կամաց ըջն
է, որուն վրոյէն նաև ամենածակ բէրոն առյօնի
կանցնին. ասոյ հակոսակ շատ գեղցիկ էն Այս
զ էտուին վկայի երկու քարաշըն կամարցիւրը
որոնց առաջնոր կղիւրութիւնի կամարդ կանուանուք
և Ա խօն արուարձանն ու բոն քաղըն գերգ-
ներդ որ ըստած զբան մէջ շնուռած է, իսկ եր-
կրարդը Խառածքի կամուրջը ծրանկակու Յով-
սէի գրան եւ նոր մաքսատան մէջն է: — Այն-
ոցի խոնքը ըստը զանազան աղքիքներն զատ
երկու գիտուոր քամուղներ կը հոգան, որոնց ա-
ռաջնոր 1803ին Մարգար Քրիստինա ալքիկքսու-
հն շնուր առաւ, իսկ երկորորդը Փերզինանդ
Կայուն մամանակը շնուռեցաւ: Աս հսկայուղործ
շնորը զագէշարժ մէքենաներու ձեռքով օրը 4
միլիոն լիարէն առ ելք Գանուքի զատած չուր կը
հանէ եւ հարիւրաւոր աղքիքներու կը բաժնէ,
որոնք քաղընն ամեն կոցմի գիշեր ցարեկ կը վա-
զնէ: Եսիէ զատ հՈՒ շափ ալ արտեսեան աղ-
քիքներ կոն որոնց մէջ հարացյին երկաթուղ-
ու կայարանը շնուռածն 712 սով խորս թիւն ու-
նի: Վ իննեա իր գեղցիկ սովորութեաւն (չա-
ռաց) կալմանէ շատ մասանի է, որուց առ հս-
տարուկ շորերկուսի կորուած հասաքարէ (բանիչ)՝
շնուռած են: Հաղպարա օր կազի կամինեղներ չէ
թէ միայն քաղքին հրապարակները ու փաղանինքն
պահան քաղքէն գուրս մասաւոր գեղցիրը առ-
նոց մէծ ճամփաները գեղցիկ կը լուսարդին:

Ա իշնացի ներքին քաղաքը 12 ուստ ունի ուրոշակա նը միոյն մարզիկներու համար են: Առաջ մէջ ամենէն զեղեցիկն է մէծ գառն՝ որն որ 1824թ լիբանա, և Հին Աթենքի հմասութեամբ շինուած է: իր տարածութիւնը 228 ոստ է, զբա-
սէն այնչափ երեսով մը չունի եւ մասն հինգ
կամար բաժնուած մաս մը կ'երեւայ: բայց ներ-
սէն իր 12 արքական մեծութեած սիներովը փա-
ռաւոր առաջ մ'ունի: Երկրորդ զեղեցիկ գուռն
է Նորաշէն Փրամիկսիոն Յովենիքի գուռն որի որ
զանազան քանդակինեցով պարզաբուած է: առար
երկու կողմը կը բաժճանան երկու մեծամեծ զօ-
րանացներ, և զրան հետ մէկանը փառաւոր տա-
րազ մը կը կազմնի: Քայլքին Տրապարաներուն
մէջ ամենէն մեեւ Հոփի Հրապարակն է 426 ոստ
երկացնութեամբ: և 321 ոստ լցնութեամբ: առ-
եւ եռաքը կը զան պալատին ներսի հասարաւորք,
Յովենիքի Հրապարակը, Վելմարքի, Պրոցուենիքի,
Կրապընի, Հայէ Մարքդի և ոյն Հրապարակնե-
րը: Ա իշնացի Տաճաներուն մէջ ամենէն բանա-
կը Գործարդ գ վորոցն է: Հոս իւ Արագն Հրա-
պարակին մէջ ամենէն փառաւոր բանութեները կը
գանձուին:

Դարձեմ քաղքին շենքերուն մեջ միշելու ար-
ժանի են կայսերական պալատն որն որ զանազան
տեղամ կտոր մնաւած ըլլալով դրսեն տե-
կանառուոր մեծ շենք մը կ'երևաց եւ պալատի
գեղեցկութիւն չունի, բայց ներսն այնպիսի սրահ-
ներ ունի օրմեն իրենց սեսին մեջ մէջ հաստի կը
համարուի: Տակ շենքին հիմն 1210ին պատճե-
պիրեկան Խօսութ է: Խնամքը պահ: Շենքին ե-
ղիք է եւ պահած էն առաջ առաջ առաջ առաջ:

Անդունքով եւ Նկարներով, ըստութեամբ զարգացրուած կոչութեական պրատանը, Քիշեր անուունի ճարտարապետէն չնուռած, 240 ուր երկայնութեամբ եւ 54 ուր լայնութեամբ սրահին վրայի գիրեցն 8 մետամեծ մարմորէ սիւներու վրայ կրկնուց։ Զմերանու ձիովարութեան դպրոցն եւրոպայի առ տեսակ շնչելուն ամենէն զեղչեցիկը կրկնամարտի, Օլեննայի ամենէն մոծ սրահն է, եւ 46 մինչու վերանառուն մ'անի։ Վալատին կը վերաբերի Դուռ։ Կոչութեական պարտէզն իր մեծապոր 568 ուր երկայն անկանոնցովն ասոր մ'առտեղը կորրիթական սիւներով զարդարուած սքանչելի ծաղկի սրահ մը կայ որոն հօսաւուն եւ-

բարպայի մէջ՝ զ ժուռարան. կը զ տնուի : — Ա սրբին
քաղցրին միւս պարագաներուն մէջ տեսնելու ար-
ժանի է Վիշտենշդայի իշխանին պալատն որն որ
ի իշխանի ամենէն գեղցրիկ պալատն է, միայն իր
առարգութեան համար օ միլին վիրաբինի մոտ ծոխը
զնաց : — Նայերի իշխանին, Գողուրկի իշխանին,
Հարդախ կամնին եւ այլն պալատները : Ա կեղեցին
ներուն մէջ շատ գեղցրիկ է Ա. Առեփանսի մայր
եկեղեցին, որն որ բարոր գոթաց ձեռով շինուած
է : Ասոր չկայ 1144ին Հենրիկոս Եպիսկոպոսի
դրաւ : Օրուողի Գ. Ի. մամանակն 1863ին Երկու
զանդակառուներն սկսան շինուիլ, բայց մայրէն
մէկ հասը 74 տարի շարունակ շինուելով լըն-
դաւ խոկ միւսն անկառար մնաց : Ա կեղեցին խաչի
ձեւ ունի 333 տար երկայն եւ 222 տար լցին եւ
86 տար բարձր է. 18 շատ բարձր սինէր կոմա-
ր վեր կը բանեն : Ըստ զ եղցիկ է իր գտան
փայտու փարուած նասաբանները, և ու գերեցիկոս
է, կայսեր կարմիր մարմարէ գերեզմանը : Ասոր
մէկ մատրան մէջ թաղուած է Եւգինէս անունին
առարագեաւը : Զանդակառունը 435½ տար բարձր
է, և վերեւ մնացէ վար քարէ քանդակներով
զարդարուած՝ վեհ տեսք մ'ունի. 553 քարէ եւ
200 փայտէ աստիճաններով մինչեւ ծայրը կ'եւ-
ցաւի : Իր հ զանդակներան մէջ ամենէն սշա-
նուուրը 1711ին Յովհան Ա. կցարէ Օսմաննեանց
ձեռքեւ աւար առան թնդ անօքենէրէ թուփեւ
ուուածն է, որն որ 400 կենցինուր ծանրութիւն
ունի : Խանցեկ դաս անկառար մնացած զանդա-
կառունն 208½ կենցինուր եւ երկու պղտիկ աշ-
տարակները 6 պղտիկ զանդակներ ունին : — Աւ-

ոստինեանց եկեղեցին նշանաւոր է իր գեղեցիկ
և ըբքի ձևավորութիւնը. Մարդում՝ քրիստոնութիւնը մարդու այ
նահարձանովն զորն որ խորացնի ուսուանի Գալու-
յու արձանադրութիւնը չինած է: Խորացւոց եկեղեց-
ին Խորիս քիչ քրիստոնութիւնը ընթառեց իմա-
սկար պատկեր մ'անի: Համարականի Եկեղեցին
իր հարուստ մարմորէ զորդերավուն ու սիներավու-
նե առաս ուկեղծութեամբը և իւնասիր ամենէն
գեղեցիկ եկեղեցին կրնայ անուանուիլ:

Դուն քաղաքին ամեն հրապարակները մշյմէկ
անհարձաններ կամ յիշառակարաններ ունեն ո-
ւոսոց մէջ յիշելու արժանի են Յափէփ Բ. Կայ-
սեր գեղեցիկ ձիաւոր արձանը Համանոն հրա-
պարակին մէջ. Արագի հրապարակին Ս. Երրորդու-
նեան արձանն զըրն որ Ալորուսոս և. 1679ին
անօստիսին յիշառակին համար կանդնել առաւ.
Հայէնմուգ դի Ա. Յափէփ Պայ. Առողջածած-
քի գեղեցիկ արձաններն իրենց տաճապունք, եւ
պայն Քաղաքին պատուարին քրայ զուարձախ պար-
ուիր ակաց մըն է, ասկէ դաս նելքին քաղաքի
ուսկի պատիս ըստուած պղաքի պարտեւլի է. Խոդ-

վերդեան պարունակութիւնը հասարակաց զբանագի
տեղերն են:

Ո լենապի արուաբձմաններն՝ մատա, անդ առ մեր օնք ժամանակներս շատ փառաւոր փողոցներ եւ մեծամասն շնուռածներ շնուռեցան եւ հետզհետէ կը շնուռն որով տառնց գեղեցկութիւնը դրեթէ բուն քաղցինը անցնելու կը սկսի: Առողջ զրյակաւոր շենքերն են մեծ դասաստանարանն իր բերդաման ճարտարապետ թետքը, Պելլատերի պալատն իր պարտեզով՝ որն որ հիմոյ պատճերաց ժանդարան եղած է. թերեղիշակն զ պրոցին հաշկայադրու շենքը, Աերերնիկ իշխանին պայտառը, Շաբարդանարիկ իշխանին պալատն իր զ Եղիշիկ պարագանին, նոր մաքսաւունն եւ այլն: Քաղքին ամենազգես քանի է ան հոկայագործ զինարանը որն որ 1848ին յեղափոխութենելն ետքն սկսաւ. Ժնուիլ եւ գեռ մաս ժամանակներս լընեցաւ: Շենքն իր ահազին ընդարձակութեան մէջ կը բոված դահե 20ի մաս զինուորական գործարաններ, որոնց մէջ պատուիրազի: Հարկաւոր ամէն տեսակ զէնք եւ ուրիշ կազմածներ կը շնուռն: Վեց բարձրարերձ զարանցուներ, չորսը շենքն ըրս անկիւնն եւ երկարն անոր երկու կողման մէջտեղերը բարձրացած են որոնք 12,000 զօքք կառնաւն. զօրանացներուն մէջուն երկայն բերդաներ. շնուռածները վենցիւու, պատերազմական սացյերու և այլն մէմերանացներ են: Բռն շենքին ճակատն իր մեծ դրան փռայ կը բորձրանայ աշխարակի նման շնուռած մը զ ենցիշիկ ու ճարտար քանդակներով զարդ արուած որն որ բօղը շնուռածն մէջ կերպարանը մը կու ապա: Ամենին աւելի պանչչի ճարտարապետութեամբ շնուռած է մեծ դրան անմիջապէս ետեն եղալ հնին զ ենքերու և յաղթանակներու: Համար աշխատաւած զմինեթառը մծ սրահն՝ որուն շնուռմինը դեռ կառապուած չէ եւ սուսպիր աենելու արտանի տեղ մըն է: Աս ահազին շնուռածն մէջ զ ործաւորները, զօրքը և ուրիշ հնու բնակող անձններ մէկտեղ անհուզ 15,000 հոգւոյ մաս կը գտնուի: Իր շնուռապատը կառնալու: Համար 40—45 բողէ հարկաւոր է: Արուաբձմաններուն եկեղեցներուն մէջ շատ զ եղեցիկ է իր արտօփին տեսքովը Ո. հարուստի Ակեղեցին՝ որուն դրան առջեւը երկու բարձրաբերձ միներ կանգնուած են, Հայոցնեֆերի նոր եկեղեցին եւ այլն:

|| ի իւնաս իր պողոտելու աեղքերուն բազմութեան
կողմանէ շատ համբաւաւոր է. Ներքին քաղքին
եւ արուարձաններուն մէջ զանուած ծառաղարդ
մարգերէն եւ քաղքին նցյուքէս ծառերով զար-
դորուած լայն փուն զատ, որոնք մանաւանդ մի-
ջոկ ժողովրդեան զիլիուոր պողոտելու աեղքերն են,
քաղքին մէջ անի Ընապըրակներէ իշխանին, Այս-
զենցը այս իշխանին, ոենքետերի և, տնկաբանու-
թեան պարսիկները, Աւետիքնի կայսերական ըն-
դարձակ պարտեզն ու Քրագերի ընդարձակ ծա-
ռաստանը Գանձուրին զիմացի կողմէ Էւսուլոչքտու-
արուարձանն երկու ծայրերն են, որոնց միջրջե-
նին մէջ Երբեմն 60,000 Հոգին աւելի կը ժող-
ուին: Քաղքէն կես մատ հեռու է Շխճանորմի
կայսերական պարսիկն որն որ գլխաւորաբար մե-
ծամեծաց պատուանն է եւ իր անհամար արձան-
ներուն, ուղանաց հարուստ փուկարանով եւ ու-
րիշ անհամար արժանի բաներով Վերասյի պա-
տութիւնն հետ կիրայ միցի:

ՎԵՐԱԿՐՈՆ ԳՐԱՄԱԳՈՒՅՆԻԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

1857 ԱՐԴՅՈՒՆՔԻ 5 (Տ)	7 (25)	8 (26)	9 (27)	10 (28)	11 (29)
Համբարձում 100 Հարսնաքի թիվ՝ պարզ թիվը՝ 87	87	—	87	87	87
Բախումուր 100 ընթացքի թիվը՝	105½	106½	109½	105	105½
Հայուսներ 330 Գուշակներ թիվը՝	104	103	104	104	2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Լատուն 1 փառակա պարբերութիւն՝	10,11½	10,11½	10-11½	10,12	10,11½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Համբարձում 100 մարդ որոշութիւն՝	76½	76½	76½	76½	76½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Մարտիրոս 300 Գուշակներ թիվը՝	121½	121½	121½	121½	121½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Միլիոն 300 առաջարկած թիվը՝	103	103	103	103½	103½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Փարփակ 300 Գուշակներ թիվը՝	121½	121½	121½	122	122 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Թորոսի ջայռը ու Մայթի 120 թիվ՝	105½	106½	104½	105½	101½ 3 առօտեր առօտեր և եղբայր
Ա Պատրիարք 1 առօտեր պարզ թիվը՝ գուշակներ	—	—	—	468	31 օդ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Կայուրեց 205 205	205	—	205	205	21 առօտեր առօտեր և եղբայր
Ա Խորաց 11 առօտեր առօտեր և եղբայր	8	8	8½	8½	8½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր
Ա Խորաց 11 առօտեր առօտեր և եղբայր	52½	52½	52½	52½	52½ 2 առօտեր առօտեր և եղբայր